

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium;
ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Kivonatok egy esperesi őszi körlevélből.

*Mottó: Ecclesia semper reformari
debet.*

II.

Szociális teendők.

A gyülekezeti életben, a társadalomban, *szociális téren* is tevékenykednünk kell.

Hiába hunyjuk be a szemünket, hiába dugjuk be a fülünket, hallanunk kell, látnunk kell s halljuk, látjuk és tapasztaljuk is, hogy ma azzal a kérdéssel állanak elő az emberek mindennél: használ-e valaki, vagy valami, akár egyes, akár testület, akár szervezet, akár szövetkezet s mit használ a *köznek*?!... Épít-e vagy rombol, akár testület, akár szervezet, akár pap, akár tanító, vagy akárki és akármi?!... És bizony nekünk, lelkipásztoroknak, is számolnunk kell e kérdéssel s felelnünk kell reá?! És ha sem egyenként, sem mint egyház, sem mint szervezet, testület nem tudunk a felvetett kérdésre kielégítő feleletet adni: ne várjunk nem elismerést, nem tiszteletet, nem becsülést, de még csak figyelembevételt sem; sem egyenként, sem testületileg!... Ennélfogva a templomon kívül is, *szociális téren* is meg kell mutatnunk, hogy: érezzük hivatásunkat, van törekvésünk és erős akaratunk arra, hogy szerény állásunkhoz képest hasznára legyünk szellemileg, erkölcsileg, anyagilag első helyen egyházunknak, gyülekezetünknek, községünknek, a társadalomnak s ezek útján hazánknak és nemzetünknek... Hogy e téren csak valamit is tehesünk, fel kell karolnunk egyházunkban is, községünkben is minden humanisztikus és kulturális, sőt közgazdasági mozgalmat és törekvést is! Ezerféle alkalom kínálkozik erre máskor is, mindenkor, de főképen ma. Ilyenek a hadba vonultak családjainak segélyezése, a rokkantak

gyámolítása, a menekültek pártfogása, az anya- és csecsemővédelem, ez a régebben eléggé elhanyagolt, de most egész szívvel és lélekkel felkarolt s nagy fontosságú ügy és parlagon hagyott terület stb. . . . Természetesen mindent és mindenütt a helyi viszonyokhoz képest! . . . Ott kell lebegni előttünk, lelkészek előtt, főképen az iskola-, a nevelés- és oktatás ügyének örökösen. Itt is főleg a vallásoktatás, a vallásos nevelés, a konfirmáció, az ismétlős iskolában is a vallásos tárgyak, bibliaolvasztatás, ismertetés, bibliamagyarázat, egyházszervezet stb. Napjainkban, főleg a reformáció négyszázéves fordulója alkalmából a hittani, erkölcsstani, egyházszervezeti kérdések, a váltanak: Isten, Jézus, az ő tanításai, az Isten végéremehetetlen bölcsességének útjai, mely szerint még a legrosszabból is jó jó ki stb.; azután olvasmányok terjesztése: Téli Ujság, Árvaházi Naptár, Vasárnap, Koszorú stb.; de ott lesz most már az iskolai-, az ifjúsági-, tanítói- és népkönyvtár. Nem panaszkodhatunk, mert elég nagy mező van előttünk! És elmondhatjuk, hogy az aratni való elég sok! . . . Ha aztán ezekben kellő buzgósággal, jó kedvvel, örömmel forgolódunk, bizony senki sem mondhatja, hogy haszontalan szolgák vagyunk!

Nem állhatom meg, pedig már is elég hosszúra nyult szerény bizodalmas körlevelem, hogy még egy fontos dolgot fel ne említsek: a pásztorokodásunk alá tartozó családok számontartását, magános, családi életüknek éber figyelemmel kísérését; ha másként nem lehet, családoknyvek segélyével is. Sohasem esett fájdalmasabban, keservesebben életemben, szerény lelkipásztori pályámon valami, mint mikor református egyházunknak egy országos hírű s erős kálvinista érzésű nagy fia, egyszer egy egyházas irányú vitalevelében úgy nyilatkozott, hogy mi, lelkipásztorok, csak a proventusért tartjuk számon a híveket! . . . Régen történt; de valahányszor eszembe jut, még ma is fáj ez a nyilatkozat! Igaz, hogy keserűségében mon-

dotta, de nekem igen nehezen esett! . . . Elismerem én, hogy az 5—6—800—1000 lelket számláló gyülekezetben a lelkész 2—3 év alatt teljesen megismerheti gyülekezte tagjait, kicsinyeket, szülőket s gyermeket, ifjakat és öregeket; ismerheti s legtöbbnyire ismeri is, magános, családi életüket, anyagi viszonyaikat: de bizony a 2—3—4—8—10.000 lelkes gyülekezetekben már ez nem megy olyan könnyen. Megnehezíti az egyháztalálkozó megismerését, főleg az évenkénti nagy népvándorlás, a szegényebb néposztály gyakori költözködése. Ehez szükséges az összeírás, számontartás, ha másként nem lehet, családkönyvek által! . . . S ha jól megfontoljuk, nem is olyan nagy dolog ez! Hiszen, mostanában a tanítók szeptemberben évről-évre házaként írják össze a tanköteleseket . . . A községeknél is minden év január havában lőrténik házakénti összeírás (conscribálás). Az egyházi összeírást nem lehetne e példák szerint fogamatosítani?! Sőt együttesen a tankötelesek összeírásával vagy a községi összeírással, vagy ennek az alapján megcsinálni a községházánál?! Na, de ez már részlet! hanem a lelkipásztornak a maga nyáját feltétlenül ismernie kell! . . . Van-e a családban apa, anya, hány a gyermek? milyen idejük? (de nem keresztlevél szerint, hanem csak, mint a tankötelesek összeírásánál): járnak-e vagy jártak-e már iskolába? konfirmáltak-e? nem árvák-e és ha igen: miképpen van felőlük gondoskodva? stb. Ez volna szerény nézetem szerint a lelkipásztorkodás, a cura pastoralis! . . . Csakhogy ma „lelkészi hivatal” van és adminisztráció és fődolog a számadás, meg az egyházkormányzás, de nem a pásztorkodás! És ez sok bajunknak a forrása! Dixi et salvavi animam meam!

*

Hogy mikor fognak a fentebb mondottak megvalósulni? Hjah! biz ez igen nagy kérdés! Dehát évtizedek előtt hétköznapi bibliaolvasás és bibliamagyarázat sem volt; de ma már van. Egy-két évtized előtt vita tárgya volt a templomi, az orgona-hangverseny, a vallásos-estélyeknek a templomokban való rendezése is! Ime! ma már még Debreczenben is, de vidéki gyülekezetekben is gyakorlatban van. Reám nézve fődolog, hogy szerény állásomban meglegyem a kötelességemet. Midőn a fentebbiekben az előadottakra, mint időszerű teendőkre, felhívtam szeretett lelkésztársaim figyelmét, úgy érzem, hogy ezzel is kötelességet teljesíttem. Az eredmény, a siker az Isten kezében van. „Az idő méhe sokkal viselős s aminek meg kell születni, az meg fog születni”. (Madách.) S ne-

künk, reformátusoknak, sohasem szabad elfelejteni, hogy „*ecclesia semper reformari debet!*” . . . Atyafiúi szeretettel s boldog ünneplések kívánásával maradok

Görömbei Péter,
esperes.

Iskola

Református tanárképzés.

„Ha tanári karunkban a református szellem veszendőbe megy, a hamisítatlan, tiszta, magyar nemzeti kultúra is alig fogja megtalálni honját e hazában”.

Ezt az arany igazságot szegezte le a kollégium újévi üdvözlétére adott válaszában Baltazár Dezső püspök.

Nem szabad engednünk, hogy feledésbe menjenek e szavak. Mert a református egyház legközelebbi, legsürgősebb, legélethevágóbb feladatára figyelemztetnek azok. Arra, hogy biztosítsuk református tanáraink református szellemét. Mert ez egyik legfőbb biztosítóka nemcsak református anyaszentegyházunknak, de annak is, hogy a hamisítatlan, tiszta, magyar nemzeti kultúra fennmaradjon, tovább fejlődjen e hazában.

Nincs ebben az állításban semmi túlzás. Nincs. Mert a református egyház életét a reánk következő nehéz időkben csak a tagjaiban élő erőteljes református szellem biztosíthatja. Az igazi református szellemet pedig csak református szellemű tanárok plántálhatják a református intelligenciába s annak közvetítésével a népbe, a nemzet közéletébe, a nemzeti kultúrába.

A magyar nemzeti kultúra kifejlődésében elsőrangú, bátran mondhatjuk, fő-fő tényező volt a református szellem, úgy, hogy ez a szellem ott lüktet a magyar kultúra egész szervezetében, annak minden alkotásában, nélküle igazi magyar kultúra el sem képzelhető. Természetes tehát, hogy a jövő magyar kultúra sem nélkülözheti ezt az alkotó elemet, ha a mainak folytatása, vagyis, ha igazi, hamisítatlan magyar kultúra akar lenni. Tehát a magyar kultúra egészséges, természetes továbbfejlődésének biztosítására is feltétlenül szükséges a református szellemű református tanárok képzése.

Ha ez igaz, akkor természetes követelmény, hogy intézményileg biztosítsuk református szellemű tanárok képzését, vagyis el kell fogadnunk Baltazár püspöknek ugyanazon beszédében hangoztatott állítását: „Református középiskoláknak csak református tanárképzőben lehet megfelelő tanárnemzedéket nevelni.”

Ha eddig megvoltunk református tanárképző nélkül, miért ne lehetnénk meg ezután is? Mondja tán valaki.

Igaz, eddig megvoltunk nélküle. Még pedig a legutóbbi évtizedeket leszámítva, baj nélkül, kárunk nélkül. Igen, mert a pár évtized előtti magyar közszellem, a magyar intelligencia, közintézményeink, közép- és felsőbb iskoláink, közéletünk, irodalmunk, annyira az uralkodó református szellem hatása alatt állottak, annyira közel álltak ahhoz, hogy református ifjúságunk szellemére kártékonyan nem hathattak.

Amde az utolsó 20—25 évben nagyot változott a helyzet. A katholicizmus, klerikalizmus, kozmopolitizmus, szocializmus oly erőteljes propagandát fejtettek ki a lelkek megnyerésére; mi pedig annyira nem tettünk semmit, hogy minden téren háttérbe szorultunk! Közszellemünkben, a napi sajtóban, állami és más felekezeti középiskoláinkban, egyetemeinken mindenféle szellemi áramlatnak, minden — izmusnak több nyomát találjuk, mint a mi szellemünknek: úgy, hogy ez a légkör a legkomolyabban veszélyezteteti fiaink református szellemét.

Sőt saját iskoláinkban, református középiskoláinkban, egyházi közéletünkben is elhalványult, elerőtlenedett a hagyományos református szellem, aminek kiszámíthatatlan kárát szenvedtük már eddig is s ami, ha erőteljesen nem védekezünk ellene, valósággal végelgyengülésünket okozhatja.

Meg kell tehát állnunk a veszélyes lejtőn, — amelyre jutottunk. Sőt meg kell indítanunk, elő kell készítenünk a református szellem renaissanceát, mert saját egyházunk és a magyar kultúra érdeke parancsolólag követeli ezt tőlünk.

De hol kezdjük a munkát?

A református tanárképzésen. Ezt tartom annak az archimedesi pontnak, melyre támaszkodva kimozdíthatjuk egyházunkat arról a holtpontról, ahova hosszas hátrálás után jutott s megkezdhetjük minden irányban az előrenyomulást.

Szervezzünk minél sürgősebben református tanárképzőt internátussal; biztosítsunk abban olyan szellemi legkört tanárjelöltjeink számára, amely elensúlyozhatja a fentemlített ellentétes irányzatok hatását; szellemi fegyvertárunkba állítsuk be a mi hitünk fegyvereit is. Igen, megfelelő theologiai képzést is kell adnunk református tanárainknak. Mert a ma és a holnap református tanárának nem elég oly értelemben jó reformátusnak lenni, mint bármelyik jó református világi emberünknek. Neki előharcosnak kell lennie. Úgy telítve kell lennie református szellemmel, hogy környezetére ellenállhatatlan erővel sugározza azt. Úgy fel kell fegyverkeznie hitünk fegyvereivel, hogy az ostromló ellentétes világnézetekkel sikerrel vívhassa meg harcát. S tanítványait is fel kell fegyvereznie s megtanítania a fegyverforgatásra.

Nagy követelmények ezek; de elengedhetetlenek.

Reformátoraink iskoláikkal hódították meg a magyar szellemet. Református iskoláink tették úrrá a református szellemet az egész magyar közéleten, a 18 és 19. század folyamán is.

A 20. század szellemi áramlatainak túlerejű offenzíváját csak úgy állhatjuk ki diadalmasan, ha utolsó fedezékeinkben, iskoláinkban, olyan katonáink lesznek, akiknél a modern tudomány fegyverein kívül az igaz református szellem arzenálja is rendelkezésükre áll.

Aki akarja a református szellem új életre kelését, aki elvesztett állásaink visszahódítására hadsereget akar szervezni, annak legelőször megfelelő tisztikar képzését kell akarnia, mert csak így juthat célhoz.

Félre tehát minden tétovázással. Vegye programjába ne csak a debreczeni püspök, ne csak a Debreczeni Protestáns Lap, de az egész magyar református egyház a református tanárképzést s valósítsa meg azt minél sürgősebben.

Periculum in mora.

Borsos Károly.

Közélet

Discredítálás és rehabilitatio.

Dr. Pokoly József, a kollégiumi igazgatótanácsi gazdasági albizottság jegyzője ennek a lapnak idei első számában „Visszhang a közgyűlési tudósításra” cím alatt jónak látta, vagy talán szükségét érezte annak, hogy a múlt évi őszi egyházkerületi közgyűlésről írott s ebben a lapban megjelent tudósítás némely reflexióját támadá a tárgyává tegye.

Miután ennek a támadásnak hangja sokszor bántó, s mivel a rajta átvonuló gondolatmenet téves kiindulási alapra helyezkedik, válasz nélkül nem hagyhatom a támadást.

Elsőben is ki kell jelentenem, hogy a tudósításnak távolról sem volt célja a gazdasági albizottság jegyzőjének discredítálása. A tudósító megtette azt, amit máskor is megtett: ahol szükségét érezte a reflexiónak: reflexiót tett. Erre pedig több szempontból szükség van. Elsőben is a tudósítás nem lehet csupán száraz előadás a történeteknek. A tudósítás nem jegyzőkönyv. Nem is terjedhet ki figyelmével valamennyi közgyűlési tárgyra, de nem is szorítkozhatik mindenkor az enunciók határozat felsorolására. Ezt a lap kerete és sok egyéb tekintet nem engedi meg. A tudósítás közléseit — ne legyen dicsekedés — lapunk olvasói érdeklődéssel várják. A tudósítás megírásában az itt érintett irányelv követésére pedig annál inkább szükség van, mert ha egyik-másik határozatnak háttérét, rugóit csupán a jegyzőkönyv olvasása rendjén kiismerni nem lehet (már pedig ez sokszor megesik): a megtévesztő határozati javaslat fundamentomán nyugvó határozathozatal jegyzőkönyvi olvasása s a következő közgyűlésnek idevonatkozó rektifikációja közt olyan sok idő telik el, — ha ugyan a rektifikáció rendjén némely igazság élénkségének színe el nem mosódnék is — hogy olvasóközönségünknek az első kedvetlenül benyomását nem lehet ellensúlyozni más-

képpen, mint már kellő idejében megtett igazságos s mindenestre megnyugtató észrevétellel. Egyébként olvassa el bárki újra a gazdasági albizottság jegyzőjétől kifogásolt közgyűlési tudósítást, annak objektivitását nem fogja kétségbe vonni. És az a tudósítás a maga igénytelenségében sehol sem érintette az albizottsági jegyző úr hitelét. Am ha most, mint az észrevétellel kísért határozat értelmi szerzője jelentkezik: ám legyen az ő kívánsága szerint. Valaszomban ebből a szempontból foglalkozom a kérdéssel. Elismerem, érzem, hogy csekélységem helyzete nehéz, mert hiszen az előadói kézben sok erő, sőt hatalom helyezkedik el. Hogy csekélységem, az igénytelen tudósító, nemesak reflexiót fűz a tudósításhoz, de hogy a megtámadásra ezzel az úttal válaszolni is merészkedik: ezen csodálkozás vagy éppen megbotránkozás ne essék. Szólásszabadságunk nem esik az alá a korlátozás alá, mely — köztudomás szerint — az erdélyi testvéregyházkerület területén sorompót állít az egyházhatóságok ténykedéseinek szóvátétele előtt. Különbben is a Debreczeni Protestáns Lap ebben az irányban mindenkor fentartotta függetlenségét s már ebből kifolyólag is mindenkor helyet adott a közgyűlési tudósítás esetleges reflexióinak is. Ez a körülmény megnyugvást ad csekélységemnek a dr. Pokoly József úr közleményével szemben abban az irányban is, hogy valaszomban sikerülni fog támadómat más meggyőződéssre birni.

Ezeknek előreboesátása után vegyük sorra a „Visszhang” pontjait.

A tisztviselők nyugdíjintézeti új szabályzata megerősítésének kérdése körül egy kissé messzebb kell visszafordulnunk. Ennek a szabályzatnak a végleges megerősítése elháríthatatlan akadályok miatt egy ideig késett, míg végre az 1916. évi júniusi egyházkerületi közgyűlés a 167. sz. a. tüzetesen foglalkozhatott vele. Ekkor aztán kellő módosításokkal elfogadtatott s megerősített ugyan, de az igazgatótanács határozati javaslatának d) pontja a 3-ik bekezdésben is határozati erőre emeltetvén, a ft. egyházkerületi közgyűlés újabb kimutatást kíván a kollégiumi gazdasági tanácstól, a következő rendelkezés szerint: „Minthogy pedig az ezen nyugdíjpénztárral szemben támasztható igények megítéléséhez szükséges és olyan hiteles kimutatás nincs az iratok között, melyekből az egyes alkalmazottak nyugdíjba beszámítható javadalmát minden kétség kizárásával (!) meg lehetne állapítani, azért az egyházkerületi közgyűlés utasítja a gazdasági tanácsot, hogy a jövő egyházkerületi közgyűlés elé egy olyan pontos és igazolt kimutatást terjesszen be, melyben minden egyes alkalmazottnak nemesak nyugdíjba beszámítható minden javadalma, a forrás, illetőleg pénztár külön kitüntetésével vétessék fel, hanem ezenfelül jelöltessék meg minden egyes javadalmi részre az a szabályzat, illetőleg egyházkerületi határozat is, mely ama javadalomnak nyugdíjba való beszámíthatóságát kimondja“.

Mivel ennek a határozati javaslatnak értelmi szerzőségét senkire másra nem lehet visszavezetni, mint a „Visszhang” írójára: én ezzel a határozattal úgy fogok itt foglalkozni, mint a gazdasági albizottsági jegyző úr művével.

Itt tehát még egy kimutatás előállításának az elrendelése volt provokálva. Tudnunk kell pedig, hogy a nyugdíjba beszámítható javadalom összegét mindenkor a ft. egyházkerület állapította meg s szankcionálta azt

a megfelelő előterjesztések elfogadása s megerősítése rendjén. Azok a javadalmi összegek évről-évre ki voltak mutatva a kollégiumi költségvetésekben; minden javadalmi változást a ft. egyházkerületi közgyűlés erősített meg, tehát a „minden kétség kizárása” kérdésének felvetése felesleges. Hiszen itt az előadói javaslat úgy tesz, — bocsánat a prózai hasonlatért — mintha azt a lovat kerestetné, amelyen a gazda minden cselédjével — rajta ül. Tagadhatatlanul első tekintetre a tárgyilagos körültekintés, gondos vizsgálat, szigorú ellenőrzés szinét viseli magán ez az előadói javaslat egészen addig, míg aztán az 1916. évi őszi közgyűlés 405. sz. a. hozott határozatának végén fel nem bukkan egy névszerint megnevezett férfiú neve.

A tudósítás írója.

(Folyt. köv.)

A Kálvin-Szövetség II-ik konferenciája Budapestten

1917. január 16—19.

Az idő mostohasága és a közlekedés kellemetlen volta dacára is szép számmal gyülekeztek össze a konferenciára a lelkészek. Eleitől végig kitartó figyelem honorálta a Szövetség törekvését és az előadók munkáját.

A konferenciát Petri Elek püspök áhítata nyitotta meg. Azután Sebestyén Jenő theol. magántanár szólt a kálvinizmus és a modern gondolkodás viszonyáról. Szemlét tartva a modern gondolkodók fölött, azokat szegényeseknek és fogyatékosoknak látja. Velük szemben a kálvinizmus lépjen fel önállóan; ne alakuljon hozzájuk, ne szálljon le melléjük, mert több azoknál és mindig velük szembenálló és velük küzdő fel; az evolúció és demokrácia kérdéseiben pedig lehet a modernnek tanítója is. A hozzászólók követelik egy modern kálvinista dogmatika közreboesátását, hogy hitünk dogmatikai tartalmát minden apró részletében feltáró kézikönyv legyen a papság kezében, hogy így dogmatikai kérdésekben kiki „semper paratus” lehessen. Szinok Zoltán erzsébetfalvai lelkész értekezett templomi éneklésünkről és az új próbaénekes könyvről. Szerinte az első próbaénekes jobb, mint a második, mert ennél a zsinat megkötötte a revizorok kezét. Ajánlja, hogy a régi énekes könyvből hagyassék meg 72 szép és jó szöveg (az első próbaénekes szövegeivel) és 37 dallam; e dallamok magyarul ritmizálva és összhangosítva adassanak ki; a „Hozsánna”-ból 41 gyermekének átveendő; a temetési énekek kiegészítendőek Oláh K. énekeivel; az énekek végig folytatólagosan számozandók; minden ének ele azon ének tartalmát összefoglaló bibliai rész (vers) teendő (lásd Church Hymnary). A Kálvin-Szövetség elhatározta, hogy ily értelemben átír az egyházmegyék énekügyi bizottságaihoz. — Victor János szólt a Bibliáról és annak

magyarázásáról, kiemelve, hogy a biblia közvetíti azon erőket, melyek az egyházat létrehozták, azonban csak akkor hódolunk korunk a bibliának, ha a maga lelkén keresztül érzi meg, hogy az írás ma is tekintély. — Közben tartotta a Kálvin-Szövetség évi közgyűlését a kálvintéri templomban, ahol Sörös Béla predikált, majd Bernáth István elnök hangsúlyozta, hogy a Szövetség krisztusi irányban működik, mert ez a békehez vezető út; beszámolt a Szövetség munkájáról a pornográfia ellen; a vak katonák bibliájára való gyűjtésről (saját alatt van a Lukács evang.); tervbe vették a tanítók számára rendezendő kurzusokat és az egyházi hivatalnokok betegsegélyező egyesületének megalakítását.

A második napon dr. Ravasz László tartott előadást „Miért nincsenek igazi kálvinistáink“ cím alatt. Élénk, szinte rikító színekkel festette meg a különböző kálvinista típusokat: a „szabadelvű“, de a destruktív irány vizein evező, majd a múltba eltemetkező, de a pápistánál is konzervatívabb, azután a családi tradíciókkal büszkélkedő, u. n. „díszmagyar“ és az egyházi alkalmazásban élő „kenyérért“ kálvinistát. Azokat, akik nem a kálvinizmusért kálvinisták. „Az igaz papságnak tükrében“ a legegyszerűbb ember is megtudja mondani, hogy mit és miért hisz. Ma a legtöbb kálvinista zavarba jönne, ha ebben az irányban kérdést intéznénk hozzá. Ha kiesik a dióból a bele, megmarad a héja, ezt a dióhéjat aranypapírral bevonhatják, karácsonyfára köthetik, nem lesz abból gyümölcs többé, mert nincs benne termő erő. A kálvinizmus termő erejével kell megtermékenyíteni egyházunk tagjait. — Mátis Márton: Katonáink lelki gondozása hazulról a templomból címen tartott csudálatosan derűs, egyszerű és megható előadást arról, hogy a falusi lelkész milyen kicsiny eszközzel és erővel gondozhatja a távol küzdő katonák lelkében az otthon elplántált egyházszertet virágait. Levél megy a katonának a gyülekezet nevében és levelet ír a katonának a lelkészhez a gyülekezetnek. Ezt a levelet az istentiszteleten fel is olvassák és több hasonló kedves kis módon gondoskodnak arról, hogy a vihar el ne tépje a távol levő katonák lelkében a gyülekezetéhez és templomához tartozandóságának érzését. Ha Mátis előadásából csak tíz lelkész kedvet merít az ő példájának követésére, a konferencia ebben egyik legszebb sikerét jegyezheti föl. — Dr. Boér Elek egyet. tanár: Mily misszió vár az erdélyi református egyházra a háború után? címmel értekezett. Sötét, szomorú képét rajzolta a munkátlan és részvétlen közöny teremtette helyzetnek és a háború okozta anyagi és erkölcsi pusztulásnak; de aztán a hit, a bizó reménység és az elszánt akarat élénk szavaival reámutatott arra az erőforrásra, amelyből merítve a szomorú valót derűsebb jövő válthatja föl. Csecsemő védelem, vasárnapi iskola, ifjúsági egyesületek, férfiak és nők vállvetett munkája, a nőnevelés reformja, kálvinista szellemű tanárok nevelése, gazdasági tevékenység, telepítés kérdésére való befolyás gyakorlása, ³lelk. ipásztor egyénisége, akiben az egyház reprezentánsát

kálvinista hitnek és akaratnak a nemzeti jólét szolgálatába szegődtetése egy erdélyi főgondnok kincses lelkének gazdag programja. Miután többszöri kísérlet sem vezetett eredményre abban a tekintetben, hogy szabad társulás alapján induljon meg ebben az irányban nemzetmentő munka, szükségesnek tartja, hogy a felsőbb egyházi hatóság a maga tekintélyével kötelezze és kényszerítse a gyülekezeteket és lelképásztorokat ilyen munka megkezdésére. Kétségtelen, hogy ha a főgondnok úr a saját lelkének benső kényszeréből is tud átplántálni csak egy darabkát a munkára hivatottakba, akkor megindul és eredményes lesz e munka. — Dr. Kovács István: a népszerű theol. tanfolyamok szervezése kérdéséről tartott megszívlelésre méltó és megvalósításra érdemes előadást, amellyel Ravasz L. délelőtti előadásába kapcsolva gondolatmenetét, kálvinisták nevelésének gyakorlati módját mutatta be. A theol. tudományok ágaiból eleinte rövidebb időre szabott kurzusok tartását indítványozza, melyekből idővel városi misszionáriusok és evangelisták nevelőintézménye fejlődnek ki. Sok értékes erő pusztul el valóban egyházunkban csak azért, mert nincs alkalom és kellő tér az érvényesülésre. Ha megfelelő nevelés és irányítás után ezeket az erőket az egyházi életbe munkásokul beállíthatnók, nyeresége lenne az egyháznak.

A harmadik napon Sebestyén Jenő: Kálvinista öntudat és életprogram címen arról szólt, hogy a most elhomályosult kálvinista öntudatot, ha életre hívjuk, úgy az természetszerűleg kálvinistává teszi életprogrammunkat és életideálunkat is. — Biberauer Richárd kórházi lelkész a sok küzdelemmel fenntartott diakonisszaintézményünk számára kéri lelkészeink segítő szeretetét, hogy a nyomorúság növekedésével gyarapodjék a diakonisszák segíteni tudó készsége is. — dr. Hetessy Kálmán lelkész rámutat arra, hogy az úrvacsorai külön kehely használatának dogmatikai akadálya nincs. — Dr. báró Korányi Sándor orvosprofesszor elmondja, hogy a difteritisz, kanyaró, vörheny, gerincagygyulladás, stb. kórokozói a betegség lezajlása után még hetekig maradnak a torokban és szájból és a kehely külső széléhez tapadó alsó ajak azokat terjeszti, annál is inkább, mert a kehely külső szélét nem érinti a bor, ami egyébként nem is desinficiál. Így logikus konzekvencia a külön kehely használata, amit behozhat a lelkészek bölcsesége, amely megbirkózott már egyszer a nép konzervativizmusával, amikor az ostya helyett behozta az úrvacsorát. — Dr. Nékám orvos professzor is hangsúlyozza, hogy mily könnyen terjed a syphilis a közös kehely használatával.

A negyedik napon dr. Makkai Sándor a szekták keletkezésének okairól tartott terjedelmes előadásában reámutatott a kálvinista hitélet elhalványulására, az erkölcsi felfogás ellanyhulására. Ezekben az egyetemes okokban keresi a bajt, bár kétségtelen, hogy sokszor a

látja a tömeg, szintén hozzájárul a baj keletkezéséhez. Gyakran a szektáskodás a tiszta élet után való vágyódás és egyszerű lelkek önvédelme. A sötétben mécsvilág felé menekülés. — Forgács Gyula gyakorlati példákkal mutatja be a szektákkal való bánásmódot. Sem durváknak, sem lágyaknak lenni nem szabad, hanem a komoly szeretetnek és igazságnak szavával kell őket meggyőzni. — Pap István theol. tanár szól a jó papok toborzásáról. A papi pályától visszariasztja éppen a legtehetségesebbeket a kis fizetés, félelem a falutól, ahol nincsenek a tanulásra alkalmak, de igen nehéz a néppel való bánás, legyen azért a pap egészen a nép embere. Visszariasztó még a tehetségtelenek tolokodása, aminek orvosszere a gyülekezetek szellemi nivójának emelése. Kereszténytelen családi légkör, egyháziatlan iskolák, sivár egyházi élet: mind nagy akadályok. Ravasz László szeretné, ha a lelkes anyagi helyzete javulásának forrása maga a gyülekezet lenne. Tegye azért a pap önmagát a gyülekezetre és társadalomra nézve nélkülözhetetlenné, hogy ne fényűzési cikknek lássák, hanem megbecsülhetetlen kultúrtenyezőnek, az örökkévalóságból jövő követnek, aki hitét tiszta theol. képekben látja és tudja láttatni másokkal is. Ágoston Sándor áhítata zárta be a konferenciát.

Budai Gerson.

Irodalmi szemle

Az Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közöny 1917. évi január hó 7—8. számában igen rokonszenvesen és méltánylólólag van leírva a debreczeni tanári kör 1916 november 1-én tartott gyűlésének lefolyása, illetőleg ebben a keretben Dóczi Imre negyven éves tanári működésének kartársi elismerése és megbecsülése. Tanulságosak a Könyvszemle rovat alatt olvasható tárgyilagos és gondos kritikák, úgyszintén a többi rövidebb-hosszabb közlemények. Előfizetési díj egy évfolyamra 8 K.

A Könyvujság 6. száma Niebergall, Theologie und Praxis c. művével és Komjáthy Jenő költészetével foglalkozik részletesebben, de ezek mellett a német irodalom ó- és újszövetségi, egyháztörténelmi és gyakorlati ujdonságait is ismerteti az aktuális magyar irodalmi termékekkel egyetemben. Végül az új könyvekről közöl egyes csoportosítással egybeállított jegyzéket. A havonként kétszer megjelenő folyóirat (előfizetési ára 10 K, kiadja Scholz Testvérek könyvkereskedése Budapest, IX. Ferenc-körút 19.) jó szolgálatot tesz az egyházi irodalom iránt érdeklődőknek.

Nemes ösvényeken. A magyar ifjúság számára szerkesztette Raffay Sándor. Budapest 1917. Kiadja a Magyar Protestáns Irodalmi Társulat. 8° 254 lap. Ára 5 K.

A M. P. I. T. a Debreczeni Protestáns Lap múlt évfolyamának 30. számában a 361. és 362. lapon s többi

egyházi lapjainkban is hírül adta, hogy az ifjúság számára evangéliomi szellemű s szépirodalmi színvonalon álló kötetet óhajt kiadni. A kötet a múlt év végén megjelent. Érdeklődéssel vettük kezünkbe s figyelemmel olvastuk végig. A megbírálnál két szempont jöhet tekintetbe: 1. Értékes olvasmányokat tartalmaz-e a kötet? Megfelel-e annak a célnak, amelyet szolgálni van hivatva? Az első kérdésre mi is, mint általában az eddig megjelent kritikák, úgy találjuk, hogy a kötet minden egyes darabja kisebb-nagyobb mértékben megüti az irodalmi színvonal mértékét, és a versek átlag jobbak, mint a prózák. Ám ennél fontosabb az, hogy vajjon megfelelnek-e a célnak? Kedvenc könyve lesz-e e a protestáns ifjúságnak? és megvan-e benne az evangéliomi szellem? Régi tapasztalatom, hogy a diák szereti az ismeretterjesztő és tanulságos olvasmányokat, de legott kiábrándul belőlük, ha észreveszi benne a tanítási célszót. Ismerek pl. nem egy serdülő gyermeket, amelyik azért hagyta abba a Mackó úr útazásának olvasását, mert rájött annak tanítói tendenciájára. Ebből a szempontból nem ebbe a kötetbe való a Levelek egy konfirmált növendékhez és Van-e jó hallásod c. olvasmányok; a végső határ etekintetben az, ameddig az Iskolából-iskolába c. rövid olvasmány ment el. Ami az evangéliomi szellem terjesztését illeti, szinte feltűnő, hogy a 88. lapon „barát“-ról olvasunk, a 150. lapon a hasonlatban „dóm“, a 162. lapon „tömjén“ szerepel, Ildefonz orgonájában a hős egy szerzetes s az egész történet egy zárdabeli monda, a negyedik olvasmányban is az egyik jelentős szereplő egy bencés (az igaz, hogy a honfoglaláskor nem szerepelhet kálvinista pap); ezek kivétel nélkül bizonyosságot tesznek ugyan felekezeti türelmünkről, de egyszersmind belevizik ifjaink képzetvilágába azokat a képeket, amelyek az evangéliom tiszta fényének lobogását elhomályosítják. Az ilyesfélét kerülni kell ifjúsági irattainkban. De mellőzni kell ugyancsak az ifjúságra való tekintettel az olyan olvasmányt is, mint amilyen a Megfigyelőben című. Mindezt összevéve a Megújulás és A Kárpátokat ne hagyjátok c. olvasmányokat tudom olyanokul megjelölni, amelyek példakul szolgálhatnak. A többi meg nem nevezett olvasmány szintén az ezek által megjelölt helyes irányban halad. Azt is jónak tartom, hogy ezeknek az ifjúsági köteteknek a végén legyen ismertette egy-egy olyan kiváló protestáns alkotás, mint amilyen pl. a mostani kötetben A protestáns orsz. árvaház; szerény nézetem szerint azonban az ilyen cikkekben kerülendők az olyas kitételek, mint aminők a 251. lapon a 4—19. sorokban olvashatók. — Az új irodalmi vállalkozásoknak sok nehézséggel kell megküzdeni és olykor az erősebb kritikát is tűrni kell; ha azonban a kritika jóakarátú, mint amilyen ez a miénk és ha az irodalmi vállalkozás a megjegyzéseket javára fordítja, amint ezt

a jelen esetben reméljük : akkor egy lépéssel előbbre jutottunk evangéliumi ifjúsági irodalmunk felvirágoztatásához.

Tutor.

Halottaink

Bartha Dezső tasnádi lelkipásztor, a Szilágy-szolnoki egyházmegye lb. esperese 60 éves korában folyó hó 17-én hosszas betegség után elhunyt.

Fórizs Béla magyargoroszloi lelkész életének 34., lelkipásztorkodásának 5. évében a múlt 1916. év december 7-én jobblétre szenderült.

Legyen áldott emlékezetök!

Különfélék

Katholikus autonomia.

A katolikus Népszövetség folyó hó 21-én Budapesten közgyűlést tartott, amelynek legkiemelkedőbb pontja Takács Menyhért jászói prépost beszéde volt a katolikus-autonomia érdekében. A szónok szerint a katolikus autonomia elsősorban az egyház összes világi vonatkozású ügyeinek önkormányzati szervezet útján való intézését jelenti, másodsorban a keresztyén kultusznak és kulturának megszilárdítását és védelmét a társadalmi osztályok keretei között. Ide tartozik a kath. egyház történelmi jogainak és kiváltságainak tiszteletben tartása és sérthetlensége, amire különösen a világi tagoknak kell éberrel ügyelni.

Az egyház vagyona vonatkozólag azt jelenti az autonomia, hogy a vagyoni felügyelet az összes nagy javadalmakra nézve a katolikus Státus hatáskörébe utaltassék, amit ma az állam gyakorol, s hogy a kisebb javadalmak vagyoni felügyelete a püspököknek felelős hitközségek által eszközöltessék. A kath. autonomia a felekezeti népoktatást nem adja fel. Hitközségek szervezését óhajtja hierarchikus alapon megszervezett autonomiával.

A szónok művelt magyar paphoz illetlen hangon rontott neki a szekularizáció mozgalmának, vitatván, hogy a kath. egyház vagyona fölött intézkedő hatalma, a apostoli legfőbb kegyuron és a katolikuság egyházi és világi tagjain kívül, senkinek sincsen.

A népszövetségi közgyűlés a katolikus autonomia mellett lelkesedéssel foglalt állást, reménykedvén, hogy törvénybiztosította hierarchikus önkormányzata és a haszonélvezetében levő vagyon önálló kezelése mellett majd vezető szerepet biztosít a katolicizmusnak a jövő Magyarországi történetében.

Mialatt katolikus testvéreink ilyképpen szervezkednek, dolgoznak és törnek előre : avagy nem buzdulnánk-e hasonlóan egyesült munkára mi is — protestáns atyámfiai ?! Sőt!

Kitüntetés. Öfelsége D. Kenessey Béla erdélyi püspököt a koronázás alkalmából a Ferencz József-rend nagykeresztjével tüntette ki. Öszintén gratulálunk.

A debreczeni egyház presbiteriuma folyó hó 21-én tartott gyűlésében a sárospataki kollégium fölsegítésére 100 K-t szavazott meg. A temetéseken éneklő diákok díját 1.20 K-ról 1.60 K-ra emelte és tudomásul vette, hogy az illetékes bizottság 12,000 K-t fordított az árvák téli fölruházására.

A M. P. I. T. Debreczeni Köre folyó hó 26-án délután hat órakor tartalmas protestáns estélyt rendezett, amelyen a Kántus éneke után D. Erdős József egyetemi tanár tartott magvas előadást A biblia és a hitvallás címen, rámutatva mindegyiknek a jelentőségére, egymáshoz való viszonyára, értékére és gyakorlati szempontból nélkülözhetetlen voltára. A művészi számot P. Nagy Zoltán zongoraművész, tanítóképzőintézeti zenetanár szolgáltatta mesteri játékkal. Az ünnepélyt a Kántus szép éneke zárta be.

A debreczeni tanítóképezdészek felsegélyezésére egyes egyházak igen szép összeget küldtek be a kollégiumi pénztárba. Legújabbán a nagykárolyi egyházmegye több egyháza Berey József esperes buzgólkodása folytán 407 korona 16 fillért adott a nemes célra. Ha mindenik egyházmegye így felkarolná a leendő tanítók anyagi támogatásának ügyét, akkor képezdészeink felsegélyése erre az iskolai évre nem ütköznék nehézségekbe. A debreczeni tanítóképzőintézet a párhuzamos osztályok felállításával ma már a legnépesebb az ország valamennyi képzőintézete között. A fejlesztés azonban magával hozza a növendékek nagy száma mellett a jótétemények szaporítását is. Ezt a kérdést sürgősen meg kell oldanunk.

Lelkészcserék. A zsákai gyülekezet a Vadon Miklós lelkész nyugalmába vonulásával megüresedett lelkipásztori állást kollégiumunknak csak nemrég végzett jeles növendékével, Falussy Sándor s. lelkésszel töltötte be. Beiktatása folyó hó 14-én ment végbe. — Az abádi egyház Kérészi Istvánt hívta meg lelkészül.

A hajduszoboszlói református egyházban az 1916. évben született 226, meghalt 348, áttérés nem volt, kitért 1, házasságot kötött 51 pár. Fogyás : 63. Adományok : a) perselypénz egyház szükségleteire : 539 K 34 fillér, különböző jótékony célra 501 K 80 fillér ; b) úrvacsorai borra és kenyérré 486 kor. 38 fillér ; c) kegyes hagyomány (melyet temetések alkalmával hagyományoznak) : 642 korona ; d) szegény iskolás gyermekek ruházatára várostól 1150 K, Nőegylettől 1210 K, hivek adománya : 2046 korona 06 fillér. Alapítványt tettek : Makay János és neje 2000 koronát szegény iskolás gyermekek ruházatára, Csanády János 2000 koronát egyházfenntartási alapra.

Ifjúsági istentisztelet Hajduszoboszlón. A központi elemi iskola tanácstermében vasárnap délelőttönként a rendes templomi istentisztelet idején a polgári iskola református vallású növendékei és az elemi iskola magasabb osztályú tanulói számára ifjúsági istentiszteletet tartanak Hajduszoboszlón.

Katonai kitüntetés. Végvári István debreczeni felsőbb leányiskolai tanárt a harmadosztályú katonai érdemkeresztjével tüntették ki. Gratulálunk.

A Lorántffy Zsuzsanna Egyesület a kórháza javára Vecsey Ferenc hegedűművész felléptével jól si-

került hangversenyt rendezett Budapesten az Operában.

A tanítók és lolkészek drágasági pótléka érdekében röviden, de határozottan és méltánylólag emeli fel szavát a Gazdaszövetség c. lap folyó évi 2. számában a 30. lapon. Ha az alföldi gazdák hasonlóan gondolkoznának, nem lenne nehéz a drágasági pótlék megszavazása.

Gondnoki biktatás. A drégelypalánki egyházmegye január hó 24-én iktatta be hivatalába új gondnokát Konkoly-Thege Sándor udv. tanácsost.

A pápai református Leányegyesület f. hó 14-én a veszprémegei hadiárva és az erdélyi menekültek felségélyezésére jól sikerült hangversenyt rendezett.

Lelkészválasztások más kerületben. A kocsai egyház Süveg István magyarszentkirályi rendes-, a berhidai egyház Komjáthy János taápi s. lelkészt választotta meg lelképásztorául.

Kitüntetés. Őfelsége Kálmán Gyula ságvári lelkész, a külsősomogyi egyházmegye esperesét a Ferencz Jozsef-rend lovagkeresztjével tüntette ki.

Kegyes alapítványok A nagyenyedi egyháznál dr. Bakó Sándor főorvos 20,000, Horváth Pál bankigazgató 2000, a pápai református főgimnáziumnál Kis Tivadar könyvkereskedő 1000 K-ás alapítványt tettek. Zsid. 13, 16.

A „Világ” a művelt középosztály lapja, a „Világ”, mely a modern újságírás minden eszközeivel, a magyar irodalom, politika és tudomány legjobb értékeivel az eljövendő új Magyarországot dolgozik. Felelős szerkesztője: Purjesz Lajos. Munkatársai: Dr. Ágoston Péter, Ambrus Zoltán, Abos Tivadar, Abonyi István, Balázs Béla, Balkányi Béla, Barta Lajos, Bálint Lajos, Bíró Lajos, Ed. Bernstein, Bede Jób, dr. Bernát Ottó, Bölöni György, Benedek Károly (Svájcz), Bizony László, dr. Czobor Péter (Svájcz), Dániel Arnold, Déri Imre (Berlin), Dénes Zsófia, Domány Gyula, Dutka Ákos, Fodor Erzsébet, Gerő Ödön, Halasi Ödön (Hollandia), dr. Jászi Oszkár, Ignotus, Jancsó Károly, Juhász Gyula, Kaffka Margit, dr. Kadosa Marcell, Kármán Aladár, Kosztolányi Dezső, Kósa Miklós (Bécs), Kémeri Sándor, Lovag Adám (Svájcz), Miklós Jenő (helyettes szerkesztő), Magyar Lajos, Maros Imre, dr. Mérő Gyula, Mórincz Zsigmond, Nagy Andor, Pásztor Mihály, Pilisi Lajos, Pogány Béla, Rélle Pál, Ringer Lili, Sas László, dr. Szende Pál, dr. Supka Géza, Szabó Károly, Tihanyi Jenő, Wilczek Gusztáv (igazgató). Előfizetési ára: Egész évre 38 kor., félévre 19 kor., negyedévre 9 kor. 30 fillér, egy hónapra 3 kor. 30 fillér. Egyes szám ára 12 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI., Andrassy-út 47. szám.

Sajtóünnepélyt rendezett folyó hó 7-én délután a Katholikus Sajtóegyesület Fővárosi Hölgybizottsága, amelyen Eberle József bécsi író, a Reichspost munkatársa tartott előadást, rámutatva a nagy sajtóorganumok korrupciójára, a hitetlen sajtó által propagált alkulturára és arra, hogy külföldön a zsidóság nagy agitációt fejt ki a zszurnalisztika monopolizálására. Ez ellen a propaganda ellen hívja fel a hallgatóságot „a katolikus sajtó” támogatására, jelezvén, hogy „ma a mecenásság egyetlen téren aktuális és helyénvaló: „a sajtó terrénján!” Ilyen tónusban beszélt a másik szónok Krüger Aladár is, aki „Az olombetűk lelkiismerete” címen tartott előadást. Mindezek azt mutatják, hogy katolikus atyánkfiai erősen érzik a

sajtó jelentőségét s azt igyekeznek a maguk részére biztosítani. Mikor leszünk mi ott, hogy megkezdjük ily irányban az érdeklődést s letegyük az első filléret a református sajtóalap javára?!

A nagy drágaság hatása minden téren érvényesül. A róm. kath. papság részére szerkesztett s valóban becses „Egyházi Közlöny” előfizetési árát 16 koronáról 20-ra emelte fel. Pedig mennyivel több a Közlöny olvasóközönségét tevő kath. papok száma, mint amennyi előfizetőknek van!

Szerkesztői üzenetek.

Sz. J. Nagylőnya. Ne tessék aggodalmaskodni a dolog miatt. Ha kétszer bejött, az egyik 1917-re lett elszámolva s a költségvetés otthon is rendben marad. Ilyen apróbb tévedések elkerülhetetlenek.

K. Zs. Kereskedelmi ügyletből származó jogvita nem való a mi lapunkba. 1916 őszén csakugyan olyan sok postai zavar volt, hogy ez esetben megtörténhetett, hogy — mindkét félnek igazsága van.

B. E. A Dávidházy Kálmán-cég 5 K-ért köti be a Lapunk múlt évi folyamát fekete vászon fedélbe és portóért csomagolással együtt 1.50 K-t számít. Ha csak bekötési táblára van szükége, az 2.60 K-ért küld a cég; a tábla portója 1 K.

Sz. A. Ajánlott levél ment.

Tartalom: Görömbei P., Kivonatok egy esperesi őszi körlevélből. — Iskola: Borsos K., Református tanárképzés. — Közélet: Tudósító, Diszcreditálás és rehabilitáció. — Budai G., A Kálvin Szövetség II. konferenciája Budapesten. — Irodalmi szemle. — Halottaink. — Különfelek. — Hivatalos értesítő 4. szám.

KÖNYVUJSÁG

Tanulmányok, bírálatok és ismertetések a magyar és külföldi irodalom köréből.

Szerkesztik: CZEGLÉDY SÁNDOR, pápai ref. theol. akad. tanár; c. FIZÉLY ÖDÖN, aranyosmaróti ev. lelkész és SZIMONIDESZ LAJOS, nagybörzsönyi ev. lelkész.

Megjelenik július és augusztus hónapok kivételével minden hó 15-én és 30-án.

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE 10 KORONA

Kiadja: **Scholtz Testvérek** könyvkereskedése Budapest, IX., Ferencz-körút 19., ahonnan bármely egyházi vagy világi irodalmi termék beszerezhető. Gondos kiszolgálás, előnyös feltételek.

BÉKÉS LAJOS

Debreczen, Piac-utca 46-ik szám.
Telefon 304. szám.

Kalap, fehérnemű, úri-divat és szabó üzlet.
Készít férfiruhákat, felöltőket a legjobb kivitelben, valamint teljes úri kelen-gyéket mérték után.

HIVATALOS ÉRTESITŐ.

8310/8311/8312/8313/8314/8316/8318/8321—1916. sz.

A tiszántúli református egyházkerület Nagytiszteletű
Esperesi Karának.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Tudomásul vétel, megfelelő alkalmazkodás, illetve eljárás végett szíves figyelmébe zárom Nagytiszteletűségednek egyházkerületi közgyűlésünk múlt évi 485. számú határozatának 4., 5. pontjait, 489. számú határozatát, 490. számú határozatának 2. és 3. pontjait, 491. számú határozatát, 493., 497. számú határozatait, 499. számú határozatának 1. pontját, valamint 503. határozatát, — azzal, hogy az egyes pontok rendelkezéseit az iskolaszékek is figyelmesen tartsák be.

Atyafiságos szeretettel vagyok:

Debreczen, 1917. évi január hó 13.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől,

522—1917.

Pályázati hirdetés.

A középszabojcsi egyházmegyébe kebelezett nyirkérsi lelkészi állásra pályázat hirdettetik. A lelkészi állás javadalma:

1. 30 köből rozs. 2. 31 kat.-h. 754 □-öl föld egy tagban; adóját az egyház fizeti. 3. Államsegély-kongrua 1003 kor. 42 fillér. Stóla: 20—30 korona. Lakás és kert. A kellően felszerelt kérvények 1917 február 20-ig Görömbei Péter espereshez, Nagykállóba (Szabolcs megye) küldendők. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Debreczen, 1917. január 21.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat.

A panyolai református egyház pályázatot hirdet lemondás folytán megüresedett III-ik rendes tanítói állására.

Fizetése:

1. Természetbeni lakás, mely áll két szoba, konyha, kamarából s a hozzátartozó melléképületek: faskamara, sütő és pincéből.

2. Kert természetben.

3. Készpénz az egyház pénztárából 100 korona, a többi az 1913. XVI. t.-c.-ben megállapított államsegély.

Kötelessége: a tankötelesek $\frac{1}{3}$ -ad részét (jelenleg I—II. vegyes osztály) a háborús állapotok elmúltáig $\frac{1}{2}$ -ed részét a presbyterium által kijelölt osztályokban tanítani.

Pályázhatnak férfi és nő tanítók. Ha férfi választatik meg, kötelessége még a lelkészt és orgonista-kántort akadályoztatásuk esetén templomban és temetéseken helyettesíteni. Ha pedig nőtanító választatik meg, kötelessége a női kézimunka tanítása is.

A megválasztott a szatmári református egyházmegyei tanítói gyámintézetnek jogos és kötelezett tagja leendő.

Beruházás címen elődjének 15 koronát megteríteni köteles.

Megjegyeztetik, hogy a sütő, kút és pince a fogyasztási szövetkezettel és ennek egyszersmindenkori boltkezelőjével közös használatban állanak.

Kellően felszerelt pályázatok folyó évi február hó 15-ig alulirothoz küldendők.

Az állás azonnal elfoglalandó.

Panyola (Szatmár m.), 1917. év január hó 20-án.

Szarka Boldizsár,
református lelkész.

A lelkészi korpótlékok meghirdetése.

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszterium egyházkerületünk lelkészei részére az alább felsorolt korpótlékokat állapította meg és utalványozta az 1917. január—június felére, ú. m.: Abádszalók 202.66 + 197.34 K. Ajak 200 + 200 K. Albis 400 K. Amacz 400 K. Ant 400 K. Apa 400 K. Apagy 400 K. Apátkeresztúr 200 + 200 K. Arad 400 K. Aranyosmeggyes 400 K. Asztély 400 K. Atya 400 K. Avasújváros 296.61 + 103.39 K. Ágya 200 + 200 K. Árpád 400 K. Bagamér 181.98 + 218.02 K. Bakonyszeg 400 K. Balazsér 312.19 + 87.81 K. Balkány 142.95 + 257.05 K. Balmazújváros: Illés Endre 400 K. Balsa 400 K. Batiz 400 K. Battonya 200 K. Bályok 200 K. Báránd 400 K. Belényes 400 K. Belényesújlak 400 K. Bene 400 K. Benk 400 K. Bere

200 K. Beregdéda 400 K. Beregsom 400 K. Beregszász 400 K. Beregújfalu 400 K. Berettyószentmárton 400 kor. Berettyószéplak 400 K. Berettyóújfalu 400 kor. Berkesz 200 K. Besenyőd 400 K. Beszterecz 326.73 + 73.27 K. Békés : dr. Márk Ferenc 400 K. Békéscsaba 200 K. Biharkeresztes 400 K. Biharnagybajom 400 kor. Biharszentjános 200 K. Bihartorda 160.35 + 239.65 K. Biharugra 83.47 + 316.53 K. Bojt 200 K. Borossebes 400 korona. Botpalád 200 korona. Bótrágy 400 korona. Börvely 25.99 + 374.01 korona. Búj 400 korona. Bulesű 400 korona. Büdszentmihály 200 K. Csaholez 200 K. Csaroda 400 K. Császló 400 kor. Csenger 400 K. Csengerbagos 400 K. Csenger-sima 200 K. Csermő 400 K. Csetfalva 400 K. Csokaly 200 K. Csorvás 400 K. Csökmő 400 K. Czégénydányád 400 K. Dabolez 400 K. Danesháza 400 K. Darnó 400 K. Darvas 400 K. Debreczen : dr. Baltazár Dezső 400 K. Dicsői József 400 K. K. Tóth Kálmán 400 K. Jánosi Zoltán 400 K. Szele György 400 K. Uray Sándor 200 K. Zih Sándor 400 K. Demecser 400 kor. Derczen 400 K. Derecske 400 K. Dévaványa 400 K. Doboz 400 K. Dobra 400 K. Domahida 395.01 + 4.99 K. Dombrád 400 K. Döge 42.82 + 357.18 K. Egri 200 K. Encsencs 400 K. Eperjeske 400 K. Erdőgyarak 400 K. Erdőhegy 158.11 + 241.89 K. Esztár 13.10 + 386.90 K. Élesd 400 K. Éradony 200 K. Érbogyoszló 400 K. Érdengeleg 400 K. Érendréd 400 kor. Érköbölkút 200 K. Érkörtvélyes 400 K. Érmihályfalva 400 K. Érolasi 200 K. Értarcsa 400 K. Fancsika 200 K. Fábiánháza 400 K. Feketeardó 400 korona. Feketegyarmat 49.90 + 350.10 korona. Felsőbánya 200 + 200 korona. Felsőjózsa 200 korona. Fertősalmás 400 K. Fényeslitke 400 K. Forgolány 400 K. Fornos 400 K. Földes 400 K. Fugyi 400 K. Fugvíasárhely 400 K. Füledd 200 K. Fülöpös 400 K. Fülöpösdaróc 400 K. Füzeggyarmat 400 K. Gáborján 400 K. Garbold 204.80 + 195.20 K. Gádoros 400 K. Gálospetri 400 K. Gát 400 K. Gáva 400 K. Gebe 400 kor. Geese 155.17 + 44.83 K. Gelénes 400 K. Gemze 400 K. Geszt 200 + 200 K. Geszteréd 400 K. Gégény 62.49 + 337.51 K. Géres 400 K. Gödényháza 400 K. Gulács 400 K. Gyanta 200 + 200 K. Gyoma : Harsányi Pál 400 K. Gyoma : Dombi Béla 400 K. Gyorok 400 K. Györtelek 400 K. Gyula 400 K. Gyulaháza 400 K. Gyulaj 200 K. Gyügye 400 K. Gyüre 400 K. Hajdubagos 241.76 + 158.24 K. Hajduszoboszló : Demjén Ferenc 400 K. Hajduszoboszló : Szabó Antal 400 K. Hajduböszörmény : Szolnoky Gerzson 400 kor., Marjai Péter 400 K. Hajdudorog 400 K. Hajduhadház 400 K. Hajdunánás : Benkő Lajos 400 K. Hajdusámson 11.51 + 388.49 K. Hajduszovát 400 K. Halmi 400 K. Hegyközesatár 400 K. Hegyközkovácsi 400 K. Hegyközsáldobágy 400 K. Hegyközszentimre 200 K. Hegyközszentmiklós 200 K. Henczida 175.20 + 224.80 K. Hermánszeg 400 K. Hertelendifalva 400 K. Hetyen 400 K. Hirip 200 K. Hodász 400 K. Hódmezővásárhely : Losonczy Endre 400 K. Tereh Gyula

400 K. Györffy József 400 K. Papp Imre 400 K. Szemle Samu 400 K. Hosszúmező 210.50 + 189.50 K. Hosszúpályi 315.36 + 84.64 K. Huszt 400 K. Ibrány 400 K. Igazfalva 200 K. Ilk 400 K. Iriny 395.98 + 4.02 K. Istvándi 200 K. Izsnyéte 400 K. Jákóhodos 400 K. Jánd 400 K. Jármi 400 K. Józsefháza 200 K. Kaba 400 K. Kakszentmárton 200 K. Karász 200 K. Karczag : Madarász Imre 400 K, Török Vince 400 K. Kállósemjén 400 K. Kántorjánosi 400 K. Kemece 147.80 + 252.20 K. Kenderes 400 K. Kék 200 K. Kékese 400 K. Kérsemjén 400 K. Királydaróc 400 korona. Kisbábony 400 korona. Kishódos 200 kor. Kiskereki 400 korona. Kisléta 400 korona. Kismajtény 400 K. Kisnamény 400 K. Kispalád 43.22 + 356.78 K. Kispelcske 343.13 + 56.87 K. Kispereg 400 kor. Kisszekeres 400 K. Kisújszállás : Nagy István 400 K, Török Imre 400 K. Kisvarsány 400 K. Kisvárd 260.09 + 139.91 K. Kocsord 400 K. Kokad 400 korona. Koly 200 korona. Komádi 400 korona. Konyár 200 K. Kopócsapáti 200 K. Kótaly 400 K. Kölcse 200 K. Körösladány 400 K. Körösnagyhar-sány 148.57 + 251.43 K. Körösszakál 400 K. Körös-tarcsa 400 K. Kötgyán 400 K. Krasznaszentmiklós 362.90 + 37.10 K. Kuncsorba 399.95 + --.05 K. Kun-hegyes : S. Nagy István 400 K, Maklár Károly 400 kor. Kunmadaras : Medgyaszay Gyula 19.10 + 380.90 kor., Kövendi Dénes 19.10 + 380.90 K. Lakod 400 kor. Lázari 400 K. Lórántháza 400 K. Lövépetri 400 kor. Maesola 200 K. Magyarcsanak 324.71 + 75.29 kor. Magyarhomorog 200 K. Magyarkézt 400 K. Magyarremete 400 K. Majtis 400 K. Makkosjánosi 400 kor. Makó : Nagy Károly 400 K, Bereczky László 400 K. Margitta 239.92 + 160.08 K. Matolcs 400 K. Mánd 200 K. Mándok 400 K. Máramarossziget 400 K. Mátészalka 2.80 + 397.20 K. Mátyus 200 K. Mezőbajj 400 K. Mezőberény 400 K. Mezőgyán 240.58 + 159.42 kor. Mezőhegyes 200 + 200 K. Mezőkaszony 12.90 + 187.10 K. Mezősas 272.76 + 127.24 K. Mezőtúr : Csomasz Dezső 400 K. Mezőtúr : Kónya Gábor 200 kor. Méhtelek 200 K. Micske 400 K. Mikepércs 400 kor. Mikola 400 K. Milota 400 K. Misztótfalu 400 K. Mosnicza 400 K. Munkács 400 K. Nyágar 200 K. Nagybánya 400 K. Nagybeeskerek 400 K. Nagyberég 400 K. Nagybocksó 200 + 200 K. Nagybodófalva 97.85 + 302.15. Nagyborzsova 400 K. Nagydobos 200 K. Nagyecsed 400 K. Nagyhalász 400 K. Nagy-hodos 400 K. Nagykakucs 400 K. Nagykálló 400 K. Nagykároly 239.10 + 160.90 K. Nagykereki 400 K. Nagykikinda 400 K. Nagykolcs 200 K. Nagymajláth 400 K. Nagymuzsaly 400 K. Nagypalád 139.15 + 260.85 K. Nagyrábé 400 K. Nagyrév 200 + 200 K. Nagyszalonta 400 K. Nagyszekeres 200 K. Nagyszől-ös 388.06 + 11.94 K. Nagytarna 400 K. Nagyvar-sány 200 K. Nagyvárad 210.90 + 189.10 K. Nagy-váradolási 111.64 + 288.36 K. Nagyzerind 400 K. Nádudvar 400 K. Nemesborzsova 216.22 + 183.78 K. Nevetlenfalva 400 K. Nyiracsád 342.76 + 57.24 K.

Nyirbátor 95.04 + 304.96 K. Nyirbogát 400 K. Nyirbogyó 400 K. Nyiregyháza 1.17 + 398.83 K. Nyirgelse 200 K. Nyirjákó 200 K. Nyírmada 400 K. Nyírmártonfalva 359.42 + 40.58 K. Nyírmeggyes 400 K. Nyírmihálydi 399.57 + 43 K. Nyirtass 200 K. Nyirtét 200 K. Nyitra 200 K. Nyüved 400 K. Ófehértó 200 kor. Okány 200 kor. Olesva 86.73 + 113.27 kor. Olesvaapáti 257.84 + 112.16 K. Ombod 200 K. Ópályi 400 K. Oros 400 K. Orosháza 143.81 + 56.19 kor. Ottomány 400 K. Óvári 400 K. Öcsöd 400 K. Ór 400 K. Örvénd 400 K. Pancsova 200 K. Panyola 200 kor. Pap 400 K. Paptamási 238.13 + 161.87 K. Paszab 400 K. Patóháza 400 K. Pátroha 400 K. Pelbárt-hida 400 K. Penyige 400 K. Pettyén 400 K. Piricse 400 K. Piskolt 400 K. Poklostelek 400 K. Porosalma 400 K. Pósalaka 400 K. Pusztadaróc 400 K. Pusztajlak 400 K. Püspökladány 200 K. Radnalippa 200 kor. Rafajnaújfalú 200 K. Rákóczifalva 354.91 + 45.09 K. Rápolc 400 K. Rétközberencs 200 K. Rév 200 K. Rohod 400 K. Rozsály 320.48 + 79.52 K. Sálánk 400 K. Sarkad 400 K. Sarkadkeresztúr 400 K. Sándorhomok 345.58 + 54.42 K. Sáp 400 K. Saránd 400 K. Sárköz 400 K. Sárközújlak 271.87 + 128.13 kor. Sároszi 400 K. Sárretudvari 400 K. Sényő 400 korona. Szaboles 200 K. Szabolesbáka 400 K. Szaboles-Veresmart 44.35 + 155.65 K. Szakoly 400 K. Szalárd 219.07 + 180.93 K. Szamosbecs 400 K. Szamosdara 400 K. Szamosdob 400 K. Szamoskőröd 369.58 + 30.42 K. Szamoskrassó 400 K. Szamos-sályi 127.80 + 272.20 K. Szamoszeg 200 K. Szamosújlak 400 K. Szaniszló 400 K. Szapáryfalva 200 + 200 kor. Szatmárcseke 400 kor. Szatmárhegy 400 K. Szatmárnémeti 400 K. Szatmárökörítő 50.11 + 349.89 K. Szarazberek 400 K. Szeged 400 K. Szeghalom 400 K. Szemlak 400 K. Szentes : Futó Zoltán 400 K. Pap Lajos 238.57 + 161.43 K. Szentleányfalva 400 K. Szentpéterszeg 400 K. Szerp 400 K. Szernye 400 K. Székelyhid 100 + 100 K. Szigetfalu 400 K. Szinéváralja 400 K. Szatmár : Bélteky Lajos 400 K. Tamáshida 400 K. Tamásváralja 400 K. Tarpa 4.65 + 395.35 K. Tákos 400 K. Temesvár 400 kor. Tenke 53.11 + 346.89 K. Tetétlen 35.56 + 364.41 K. Técső 53.54 + 346.46 K. Téglás 200 K. Tiszaadony 400 K. Tiszabecs 400 K. Tiszaberczel 400 K. Tiszabökény 380.13 + 19.87 K. Tiszabura 311.56 + 88.44 kor. Tiszacsege 12.25 + 387.75 K. Tiszaderzs 217.22 + 182.78 K. Tiszadob 200 + 200 K. Tiszaeszlár 200 K. Tiszaföldvár 400 K. Tiszafüred 200 K. Tiszaigár 122.93 + 277.07 K. Tiszainoka 200 + 200 K. Tiszakanyár 400 K. Tiszakerecsény 400 K. Tiszakeresztúr 372.44 + 27.56 K. Tizakóröd 400 K. Tizakürt 400 kor. Tiszalök 200 K. Tizamogyorós 400 K. Tiszánagyfalu 400 K. Tiszapéterfalva 389.58 + 10.42 K. Tiszarád 400 korona. Tiszaroff 200 korona. Tiszaszalka 400 korona. Tiszaszentimre 262.06 + 137.94 korona. Tiszaszentmárton 400 korona. Tiszaújhely 275 + 125 kor. Tiszaújlak 400 K. Tiszaberek 200 K.

Tivadarfalva 200 K. Torontálvásárhely 178.20 + 221.80 K. Törökszentmiklós : Kutas Bálint 400 kor., Olajos Pál 400 K. Tunyog 400 K. Túrkeve : Baja Mihály 200 K. Harsányi Sándor 400 K. Túrricse 400 kor. Túrterebes 200 K. Tuzsér 400 K. Tyukod 400 K. Ugornyagergelyi 200 K. Újfehértó 200 K. Újszentes 200 + 200 K. Úszka 200 K. Vadász 344.03 + 55.97 K. Vaja 400 K. Vas megye 400 K. Vámfalu 200 K. Vámosatya 400 K. Vámosoroszi 200 K. Váncsod 400 K. Váradless 293.02 + 106.98 K. Vári 400 K. Vásárosnamény 400 K. Vedresábrány 210.69 + 189.31 K. Verbőcz 400 K. Vetés 400 K. Végvár 224.21 + 175.79 kor. Vértes 400 K. Vésztő 200 K. Vitka 400 K. Záp-szony 400 K. Zsadány 400 K. Zsarolyán 100 + 100 K. Zsurk 200 + 200 korona.

Felkérem a felsorolt egyházak nagytiszteletű lelkészeit, hogy a kimutatott összegről, szorosán szem előtt tartva a bélyegilleték lerovásáról szóló sokszor ismertetett szabályokat, a közvetlenül ke-zőkhöz juttatott nyugtalan felhasználásával méltó-ztassanak a nyugtát kiállítani, és azt nem az egyház-kerületi, hanem ahhoz az egyházmegyei pénztárhoz küldjék összegyűjtés végett, amelyik ennek az ügy-nek a kezelésére megbízást nyert. A bélyegérték kérdésében a miniszteri leirat értelmében az új bé-lyegtörvény az irányadó.

Debreczen, 1917 január hó 24.

Rózsa Sándor,
egyházkerületi pénztárnok.

UJDONSÁGOK!

Harpál Benő. Templomi hangok. Emberek kirá-lyáról, királyi emberről. (I. Ferenc József temetése napján, beszéd.) Ára K 60.

Lukácsy Imre. Egyházi beszédek II. Ára K 450.

Vass Vince. A vallási ismeretelmélet. Ára K 4—.

Drummond H. Keresztényesség programja. Ford.: Dr. Thaly Loránd Ára K 160.

Fülöp Béla. Búcsúztatók, sírfeliratok, hadban el-esettek felett és búcsúztatók háboris időkben. 2-ik kötet Ára K 3—.

Fosdick E. H. Az imádság értelme. Fordította: ifj. Viktor János Ára K 4—.

Jesajás. Ford.: Hornyánszky A. I. füzet . K 1—.

Kaphatók:

Kókai Lajosnál

Budapest, IV. Kamermayer Karoly-utca 3.

Portóra a bolti ár 10%-a küldendő. ☉

Legszebb konfirmációi ajándék.

SZOLNOKY GERZSON

MENNYORSZÁG KAPUJA

Ezen imádságos könyvecskéből a tiszántúli, tiszáninneni és dunántúli református egyházkerület püspökei ajánló körlevelükben többek között a következőket mondták: „E hangban és tartalomban nemesen egyszerű, mégis gyönyörűsége kis imádságos könyvet, mely mint hiszem, ifjúságunk nagy lelki épülésére szolgál, a legmelegebben ajánlom becses figyelmökbe és szeretetökbe. Főként a konfirmáció alkalmával szíveskedjenek ezt az ifjúságnak ajánlani. Egyfelől hozzátartozóik, másfelől egyházunk alig adhat ifjainknak kedvesebb és hasznosabb ajándékot.” — A 168 oldalra terjedő 12¹/₂x8¹/₂ cm. nagyságu, zsebbe tehető imádságos könyvnek ára, mely igen finom, famentes, simítatlan papíron készült, rendkívül elegáns, egy úrvacsorát osztó lelkész és két, az úrvacsorát felvevő gyermek arcképével díszített vászonkötésben jelent meg. 1 korona 20 fillér.

10 péld. megrendelésénél 96 fill., 25 péld. megrendelésénél 90 fill., 50 péld. megrendelésénél 84 fill., 100 péld. megrendelésénél 78 fill., 500 péld. megrendelésénél 72 fill., 1000 pld. megrendelésénél 66 fill. Megrendelhető:

HEGEDÜS és SANDOR
KÖNYVKIADÓHIVATALÁBAN, DEBRECZEN.

Lelkész és vallástanár, tanár és tanító urak rendeljék meg és terjesszék a hívek és a tanítványaik között az

ÉBRESZTŐ

képes keresztyén szépirodalmi, családi és ifjúsági havi folyóiratot.
Szerkeszti:

Megyericsy Béla.

Előfizetési díja egy évre 4 kor. Az Ébresztőnek minden keresztyén családnak és minden keresztyén ifjúhoz el kell jutnia, hogy a nemes szépirodalom szárnyain minden olvasójának lelkébe bevigye a keresztyén magyar nemzet hatalmas gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal:
Budapest, VIII., Főherceg Sándor-utca 28.

Pontos és legjobb

Órák

5 évi jótállás mellett!
Egyházi
szentedények,

úrvacsorai kelyhek, osztó-tányérok és borkancsok, keresztelő-kannák és medencék, ékszeres, evő-

Arjegyzzék
2000 rajza
ingyen és
bermentve!
Pontos ki-
szolgálás!
Jutányos
árak

készletek valódi 13 próbás ezüsttől és I. rendű alpacc-ezüsttől, jubileumi dísz tárgyak részlettízésre is!

Javításokra és vidéki megrendésekre különös gondot fordítok

**Polgár
Kálmán**

műórás és ékszerész, a ref. egyházak szállítója
BUDAPEST, VI., Teréz-körút 5., I. emelet.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötetékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összfordalma 60.000.000 korona volt.

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.